

Tanerötlen

A tanári munkáról

A tanár az a személy, akinek
a leghosszabb a pihenőszabadsága.
Reggel kedvvel vagy kedvetlenül
iskolába megy, ahol a szünetek közt
megtartja az óráit, valamit mond,
de ha nem mond semmit, az sem baj,
mert a tanulatlanságba és a nemtudásba
még nem halt bele senki.
Bezzeg az orvos, rajta életek múlnak.
A tanárfélék családjába általában
nőnemű egyedek tartoznak,
de előfordul itt-ott néhány férfi is.
A tanárfélék családjából való az
a tanárnő is, másképpen osztályfőnök,
aki megállás nélkül szidja az én rakoncátlan,
lusta és érdektelen fiamat, akiből nem lesz semmi,
– jelenleg nem is akar valami vagy valaki lenni –
és a te komoly, talpraesett, mindig naprakész lányodat
dicséri, sőt magasztalja a szülői értekezleteken.
A tanárfélék családjából kiemelném
a matektanárnőt, aki amúgy emberszabású,
szeretetreméltó lény, még mosolyogni is képes.
A tanórán azonban veszedelmes vaddá válhat:
van amikor kíméletlenül szedi áldozatait.

A buszon a középkorú tanárnő
mellett ültem, lopva néztem
öltözetét, kékeres kezeit,
kissé kopott táskáját...
Olyan emberien esendőnek tűnt,
elérzékenyültem,
legszívesebben a vállára
hajtottam volna lassan
már őszülő üstökömet,

de akkor hirtelen szigorú-tanárnős
pillantást vetett rám,
s én újra diáknak éreztem magam...
Az első adandó megállónál leszálltam,
menekültem...

A tanárnő meg továbbutazott,
a végállomásig vagy tán azon is túl?
Még mindig utazik, az ablaküveghez
tapasztja az arcát és mondja a leckét:
„A lejtőn egyenletesen mozgó test
egyensúlyban van, gyorsulása zérus.
Ebben az esetben rá a lejtő
csúszási súrlódási erőt fejt ki...”
Nekem meg Arany János *A lejtőn*
című verse jut eszembe,
jobban mondva az utolsó sorok:
„Nem magasba tör, mint másszor –
Éltem lejtős útja ez;
Mint ki éjjel vízbe gázol
S minden lépést óva tesz.”

Kedves tanárnő,
beszélgessünk a lejtőről,
csak úgy könnyedén,
tanórán kívül,
túl időközön és földi tereken...

Kedves tanárnő, ugye, hogy
végességtudatunk végtelen?

Tegnap kedvenc tanárnóm
temetésén voltam, akiről szinte
semmit sem tudok, csak annyit,
hogy gyerekként rajongtam érte,
és az a rajongás érdeknélküli volt,
akár a mesékben a hirtelen szárba
szökkenő szerelem. Virágot nemcsak
évezárón vittem neki, hanem akkor is,
amikor eszembe jutott, hogy jó volna
örömet szerezni mindenféle hátsó szándék nélkül.
(A lélek, a lélek néha belekékül.)
És most a temetésére hat szál fehér szegfűt:
a kegyeletté szelídült rajongás metaforáit.

Ki és mi a tanár? Meddig működik önkéntelenül
és meddig az elvárásoknak megfelelően?
Meddig papírizúék gondolatai, tettei?
Hol kezdődik bennünk az irgalom
és hol ér véget a késpenge-közöny?
Mondjuk-e gyakran szemlesütve:
„Nincs hozzá semmi közöm.”
Meglátjuk-e a diákban az esendőt,
aki mi magunk is vagyunk?
Merre sodorja a semmi szele
utolsó tiszta lapunk?

Tanár vagyok, a maszkok mögött ember,
közelíts hát, Uram, könnyű kegyelemmel.
Szólj rám, ha végnélküli tűztáncomat járom,
kétség és félelem szívemen a járom...

Tanár vagyok, de még bennem
rúgkapál az egykori gyermek,
összetartozunk mi: egymásba nyíló,
táguló... zsugorodó... csupa ablak termék?

A tanárnéniségről

A tanár néni szomorú vagy mérges,
vagy szomorúmérges,
mérgeesszomorú,
biztosan összeveszett a férjével,
esetleg az anyósával,
vagy a gyerekei bosszantották fel.
Szúrós a nézése... mint a szögesdrót...
aztán felszólít engem,
még azt is elfelejtem, amit addig tudtam.
Dadogok és összevissza beszélek...
„Ülj le, hármas!” – hangzik az ítélet.
Néhány másodpercig fojtogató csend...
A tanár néni ül a katedránál és
a papírsebkeendőjébe fújja az orrát,
majd feláll, sétálni kezd, mondja a leckét.
Látszik rajta, hogy fáradt, hogy feszült,
ám lassan belejön, lelkesen magyaráz...
figyelem, mint színészt a közönsége.
Kicsengetnek és ő még mindig beszél.
„Tanár néni, az órának vége.”
De nem, ő még mindig mondja és mondja,
megállíthatatlanul, akár az áradás...

Már a sulit is kijártam, felnöttem,
a tanár néni még mindig a kopott katedra előtt áll
a régi osztályteremben... aztán szoborrá merevedik:
a tanárnéniség szobrává egy időn és téren kívüli
épület udvarán, ahová csak belesni lehet olykor,
belépni soha... volt egyszer hol nem volt egy iskola...

Tanár néni, kinek öröm a házi feladat?
Elmajszolhatom csendben? Ez az utolsó falat.
Elég lesz nyolc sor vagy talán féloldal?
Miért nem játszhatom a mobilommal?
Miért nem bámulhatok ki az ablakon?
Kimondhatom-e, hogy már nagyon unom?
Muszáj leírni mindent, ami a táblán van?
Ki tetszik engedni a mosdóba?
Zúg a fejem, s hányingerem van.
A pad alatt foglalkozhatom mással?
Papírgalacsinok gyúrásával?
Mennyi van még csengetésig?
Tíz perc vagy már csak négy?
A visszaszámlálás kezdődik,
fejemre szállt egy légy...
Miért nem ötvenpercesek a szünetek,
s miért nem tízpercesek az órák?
Miért lógatja a padtársam felelés után az orrát?
Miért van az iskola és miért a tanárok?
Miért van az, hogy magamból mindig elkószálok,
miközben figyelni kellene,
mert kivont karddal jönnek a vizsgák...
Miért nem izgat ez engem most? Holdra szállnék inkább...

Amikor bántanak...

Amikor bántanak
becsukódsz mint egy ablak
valaki benned elhallgat

Amikor bántanak
becsapódsz mint egy ajtó
mögötte üres szakajtó

Amikor bántanak
elsápadsz mint beteg csillag
növekvő láz meg-megingat.

Amikor bántanak
nem te vagy csupán a másod
önmagad alig találsz

Amikor bántanak
félelemtől nyirkos lelked
csönd-spárgára teregeted

Amikor bántanak
Istent szólítod a gyámod
éjedben gyújtson világot.

Csöndben lakik az Isten
s Istenben szundít a csönd
csönddel telik a kint-bent
s Istennel a lent és a fönt.

Csöndlámpás peronon várnak
mozgóárus angyalok
csönd-fülkében látom Istent
érezem a hűs vonatot.

Leszáll az Isten itt van
csomagja csak csönd csupán
lábujjhegyre áll mint gyermek
s beles csöndünk ablakán.